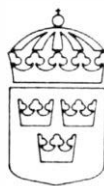

Motion till riksdagen

1989/90:N16

av Lars Norberg m.fl. (mp)

med anledning av skrivelse 1989/90:20 med
1989 års redogörelse för de statliga företagen

Mot.
1989/90
N16-20

Allmänt

Regeringen har överlämnat sin redogörelse för de statliga företagen till riksdagen utan egna kommentarer. Inte heller i 1989 års budgetproposition presenterade regeringen någon övergripande deklaration om vilken politik man ansåg att staten bör föra inom denna tunga del av den statliga verksamheten. Det finns ett stort antal frågor som sedan länge står obesvarade:

Vilken principiell skillnad ser regeringen mellan statliga affärsverk och statliga aktiebolag?

Hur skall regelsystemet skilja sig mellan verk och aktiebolag?

Ansvar regeringen att man kan ställa andra krav på statliga aktiebolag än på andra företag?

Avser regeringen som företrädare för ägaren, svenska folket, att söka driva företagen så att de är ett föredöme för andra företag när det gäller yttre och inre miljö, affärsmoral, etc?

Avser regeringen att utnyttja statens innehav av företag för att främja ekonomisk demokrati, och i så fall hur?

Har staten ett ansvar för krisbranscher i en vikande ekonomi?

Regeringen bör tillstålla riksdagen ett policydokument beträffande de statliga affärsverken och företagen som ger en samlad syn på den statliga företagsamheten. Om regeringen inte är beredd till detta bör den tillsätta en utredning som utarbetar förslag till en statlig företagspolicy.

Med anledning av redogörelsen 1989/90:20 vill vi beträffande vissa av de i redogörelsen upptagna företagen anföra följande:

Celsius industrier

Företaget består av resterna av den svenska varvsindustrin och med denna associerade intressen går alltjämt med förlust. De delar som huvudsakligen producerar krigsmateriel – Kockums Marine och Karlskronavarvet – bör direkt underställas industridepartementet på samma sätt som affärsverket FFV. Erfarenheten visar att krigsmaterielproduktion inte bör ske i privat regi, där vinstintressena blir det överordnade målet.

Resten av koncernen bör successivt försälgas på ett sådant sätt att ekonomisk demokrati främjas och med iakttagande av tillbörliga sociala hänsyn.

Det är värt att notera att resultaten för 1986, 1987 och 1988 är negativa. För 1989 är förräntningen på de nedlagda ca 18 miljarderna minus 0,3 % eller minus 47 miljoner. Liknande svag lönsamhet kan noteras inom såväl OKG AB och Sydsvenska Värmekraftaktiebolaget. Eftersom Vattenfall inte redovisar resultatet av verksamheten i Ringhals i sin årsberättelse och inte heller den totala lönsamheten av resultatområdet "Kärnkraftproduktion" kan man inte genom den offentliggjorda redovisningen skaffa sig en bild av kärnkraftens lönsamhet. Det vore mycket önskvärt att få ett övergripande klarläggande av kärnkraftens lönsamhet inom den statliga sektorn. Det cirkulerar många olika uppfattningar i denna fråga. Ibland sägs kärnkraften vara en strålände affär, ibland att elpriset skulle vara mycket högre om inte den billiga vattenkraften utjämnade kärnkraftens förluster.

Regeringen bör lämna riksdagen en klarläggande redogörelse för dessa förhållanden i anslutning till boksluten för Vattenfall och Forsmarks Kraftgrupp AB.

Nordiska Satellitaktiebolaget

Här finner vi åter ett förlustföretag som demonstrerar att den statliga entusiasmen för s.k. högteknologi lätt slutar med bekymmer.

Regeringen bör för riksdagen klarlägga hur denna verksamhet antingen skall kunna bli självbärande eller hur den skall avvecklas.

Statens vattenfallsverk

Vi hänvisar här till vad vi anfört ovan under Forsmarks Kraftgrupp AB.

Studsvik AB

Trots att detta företag har monopol på många av sina verksamheter, och trots att riksdagen beslutat att ta ut en särskild elavgift för att bekosta skrotningen av äldre kärnteknisk utrustning i Studsvik, går företaget med årliga förluster – i varje fall de senaste fyra åren. Därtill kommer att Sveriges riksdag beslutat att kärnkraften skall avvecklas eftersom svenska folket i folkomröstning sagt nej till denna energikälla på sikt. Det är därför både logiskt och ekonomiskt förnuftigt att avveckla större delen av den kärntekniska forskningen vid Studsvik. Endast sådan forskning som har direkt anknytning till kärnkraftsavvecklingen kan försvaras.

Ytterligare skäl till avveckling av den kärntekniska forskningen har nyligen klarlagts. Det har visat sig att Studsvik sedan lång tid tillbaka har sänt bestrålat kärnbränsle till USA. Det har där upparbetats och plutoniet har gått rätt in i den amerikanska atombombstillverkningen. Det rör sig visserligen om obetydliga kvantiteter som endast kunnat räcka till ett fåtal atombomber i USA:s oerhörda kärnvapenarsenal men det är inte desto mindre upprörande att ett statligt företag har kunnat ägna sig åt denna verksamhet samtidigt som man från kärnkraftens försvarare bl.a. under 1980 års folkomröstningskampanj ständigt förklarat att det inte finns någon förbindelse mellan den civila och militära kärnenergin, i all synnerhet inte i Sverige. Att det

numera genom mutskandaler ökända företaget Transnuclear från Västtyskland svarat för transporter gör inte saken bättre.

Regeringen bör utarbeta en plan för avveckling av större delen av den kärntekniska verksamheten i Studsvik och vidare en plan för hur företaget i framtiden bör arbeta.

Mot. 1989/90
N16

Svensk Petroleum Exploration AB

Riksdagen har beslutat att utsläppen av koldioxid ej får öka. FN:s miljöexperter och andra sakkunniga kräver en drastisk minskning av CO₂ – chefsklimatolog Peter Usher vid UNEP nämner en minskning med 85 % som varande nödvändig. Miljöpartiet har tidigare yrkat på att Sverige bör inrikta sig på att minska dessa utsläpp med 85 % på 25 år. Under sådana förhållanden är det inte bara dålig ekonomi att satsa kapital och arbete på fortsatt borrning efter olja, det är närmast omoraliskt.

Vi yrkar därför på att regeringen vidtar åtgärder för att avveckla Svenska Petroleum Exploration AB.

Hemställan

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen för riksdagen redovisar sin samlade syn på den statliga företagsamheten i affärsverksform och aktiebolagsform,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande avveckling av Celsius industrier,

3. att riksdagen med anledning av redogörelserna för Forsmarks Kraftgrupp AB och statens vattenfallsverk av regeringen begär en redogörelse för den statliga kärnkraftsverksamhetens lönsamhet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande Nordiska Satellitaktiebolaget.

5. att riksdagen av regeringen begär en plan för avvecklingen av större delen av den kärntekniska verksamheten vid Studsvik AB jämte en plan för den fortsatta verksamheten i Studsvik,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Svenska Petroleum Exploration AB bör avvecklas.

Stockholm den 8 november 1989

Lars Norberg (mp)

Carl Frick (mp)

Krister Skänberg (mp)

Gösta Lyngå (mp)

Hans Leghammar (mp)